

Reshat Ametovski¹

UDC: 373.5.015.3:005.32-057.874(=18:497.711)

**SUKSESI DHE MOTIVI PËR ARRITJE TE NXËNËSIT E SHKOLLAVE
TË MESME SHQIPE TË SHKUPIT**

**УСПЕХОТ И МОТИВАЦИЈАТА ЗА ПОСТИГНУВАЊЕ КАЈ УЧЕНИЦИТЕ
ОД АЛБАНСКИТЕ СРЕДНИ УЧИЛИШТА ВО СКОПЈЕ**

**SUCCESS AND MOTIVATION FOR ACHIEVEMENT AMONG
ALBANIAN HIGH SCHOOL STUDENTS IN SKOPJE**

Abstract

This study investigates the relationship between academic success and achievement motivation-both intrinsic and extrinsic-among Albanian-speaking high school students in Skopje, North Macedonia. Despite ongoing reforms in the education system, the quality of learning outcomes remains below European standards. The study aims to explore whether intrinsic and extrinsic motivation levels are significantly correlated with academic success, and whether these motivation levels vary based on students' gender and place of residence.

A total of 112 students from four secondary schools (general, technical, medical, and economic), aged 15 to 18, were surveyed. The research employed Harter's (1980) standardized motivation scale, measuring both internal and external dimensions of achievement motivation. Academic performance was self-reported and categorized into standard school grading levels. Statistical analysis was conducted using descriptive and inferential methods, including Pearson's correlation and independent samples t-tests.

Findings indicate a significant positive correlation between both types of motivation and academic success, with extrinsic motivation emerging as the stronger predictor. Students who achieved higher academic results were primarily driven by external factors such as grades and teacher approval. Additionally, a significant difference in extrinsic motivation was found based

¹ Mësimdhënës i diplomuar i mësimet klasor dhe magjistër në Menaxhim dhe Udhëheqje në Arsim. Mësimdhënës pranë Shkollës Ndërkombëtare Maarif në Shkup.
Email: reshat.ametovski@hotmail.com

on place of residence: students living in urban areas exhibited higher levels of extrinsic motivation than those from rural areas. No statistically significant differences were observed based on gender.

These results highlight the importance of fostering achievement motivation, particularly extrinsic factors, in educational strategies. Attention to students from rural backgrounds could help promote more equitable academic outcomes.

Keywords: *academic success, achievement motivation, intrinsic motivation, extrinsic motivation, high school student*

1. Analiza e problemit (Aktualiteti dhe arsyeshmëria)

Njerëzit, pavarësisht dallimeve që kanë mes tyre, të pasurit, të varfrit, avantazhet dhe disavantazhet, të shkolluarit dhe analfabetët, janë të prirë të investojnë në edukimin e fëmijëve të tyre. Shekulli i tanishëm është vizualizuar si një botë e avancuar teknologjiksht. Prandaj, duke filluar nga niveli i shkollës, prindërit, mësuesit dhe administratorët, të gjithë dëshirojnë investimet serioze tek fëmijët apo nxënësit e tyre. Fuqia punëtore e arsimuar është nevoja e shfaqur e çdo kombi, pasi burimet njerëzore të arsimuara dhe të afta janë pasuri për çdo vend. Në këtë kontekst, bëhet i domosdoshëm zhvillimi i burimeve njerëzore që në fazat e hershme të jetës njerëzore; fëmijët duhet të vendosen të zhvillojnë aspirata realiste që përfshijnë jetën e tyre, edukimin dhe perspektivat e së ardhmes.

Andaj, lidhja e motivimit me arritjet akademike (suksesi) tërheq vëmendjen e studiuesve. Motivimi i arritjes është konsideruar si një motivim i brendshëm i zgjeruar i personit që tregon një model veprimesh, planifikimesh dhe ndjenjash të lidhura me përpjekjen për të arritur disa standarde të përsosmërisë. Nevoja për arritje është konsideruar si sjellje afektive e personalitetit të një personi, që po ashtu konsiderohet edhe si një motivim i mësuar.

Kështu, përkitazi me këtë, së pari përshkruajmë konceptet themelore (motivin e arritjes dhe suksesin e nxënësve), më pas hulumtimet relevante dhe, duke iu referuar këtyre dy pjesëve, strukturojmë problematikën (pyetjen kërkimore), qëllimin e hulumtimit dhe definimin e hipotezave.

1.1 Konceptet themelore të hulumtimit

Motivi për arritje në procesin mësimor

Duke marrë parasysh motivin e veprimtarisë edukative, duhet theksuar se koncepti i motivit është i lidhur ngushtë me konceptin e qëllimit dhe nevojës. Motivimi për të mësuar dhe studiuar është një emër i përgjithshëm për proceset, metodat, mjetet për të inkurajuar studentët në aktivitete njohëse produktive, për të zotëruar në mënyrë aktive përmbajtjen që mësohet (Ryan & Deci, 2020).

Motivimi për të mësuar përkufizohet si një lloj i veçantë motivimi i përfshirë në një aktivitet të caktuar, siç është një aktivitet mësimor. Si çdo lloj tjetër, motivimi për të mësuar përcaktohet nga një sërë faktorësh specifikë, si: vetë sistemi arsimor, institucioni arsimor; organizimi i procesit arsimor; karakteristikat subjektive të nxënësit; karakteristikat subjektive të mësuesit/profesorit dhe, mbi të gjitha, sistemi i marrëdhënieve me nxënësin ose studentin; specifikat e lëndës (Ryan & Deci, 2020).

Aktiviteti arsimor motivohet nga hierarkia e motiveve, në të cilat mund të ketë motive dominuese ose të brendshme që lidhen me përmbajtjen e veprimtarisë dhe zbatimin e tij, ose motive të gjera shoqërore që lidhen me nevojën për të zënë një pozicion të caktuar në sistemin e marrëdhënieve shoqërore. Motivimi për të mësuar përbëhet nga një numër i madh motivesh që ndryshojnë vazhdimisht dhe hyjnë në marrëdhënie të reja me njëri-tjetrin (nevojat dhe kuptimi i të mësuarit për nxënësit, motivet e tij, qëllimet, emocionet, interesat).

Motivimi i jashtëm: Kjo ndarje fillon nga burimet që shpërblejnë sjelljen. Nga psikologjia dihet se sjellja që shpërblehet është më e fortë. Shpërblimi është një motiv i jashtëm që ndikon tek një person të përsërisë një formë të caktuar sjelljeje për të marrë të njëjtin efekt. Shembull, nëse nxënësit marrin pikë aktiviteti në fund të orës së mësimi, ajo do të shërbejë si motivim që ata të jenë të pranishëm dhe aktivë në klasë. Pikët si motiv i jashtëm ndikojnë që nxënësi të mbajë të njëjtin stil sjelljeje në të ardhmen. Pikët e marra shërbejnë edhe si motivues për nxënësit e tjerë që nuk janë aktivë, për të ndryshuar sjelljen e tyre në mënyrë që edhe ata të marrin pikë në periudhën e ardhshme (Ryan & Deci, 2020).

Motivimi i brendshëm: Përveç motiveve të jashtme, ka edhe të brendshme, që lidhen vetëm me kënaqësinë e kryerjes së një veprimtarie të caktuar. Shembull, një kirurg traumatolog tregon rezultate të mëdha në punën e tij falë dëshirës së pacientit, që ka pësuar ndonjë aksident, për të pasur sa më pak pasoja që ndikojnë në shëndetin e tij dhe funksionimin e trupit. Motivi i tij për arritje e drejton atë në trajnime të vazhdueshme, edukim dhe kuptim të procedurave bazë (Ryan & Deci, 2020).

Ideja parësore e dominimit dhe veprimit të motiveve të caktuara mësimore lind nga qëndrimi ndaj të mësuarit. Ekzistojnë disa faza të përfshirjes në procesin e të mësuarit (Kundu, Saha & Mondal, 2015):

1. Qëndrimi negativ ndaj të nxënit - ka një interesim të dobët për sukses, fokusim në vlerësim, pamundësi për të vendosur qëllime, tejkalim të vështirësive në vend të të mësuarit, qëndrim negativ ndaj institucioneve arsimore dhe ndaj mësuesve.

2. Qëndrimi neutral (indiferent) ndaj mësimdhënies - karakteristikat janë të njëjta, nënkupton praninë e aftësive dhe mundësive për të arritur rezultate pozitive gjatë ndryshimit të orientimit. Kjo i referohet një studenti të aftë, por dembel.

3. Qëndrimi pozitiv ndaj të nxënit - rritja graduale e motivimit nga e paqëndrueshme në thellësisht të vetëdijshme, dhe për këtë arsye veçanërisht efektive; niveli më i lartë karakterizohet nga stabiliteti i motiveve, hierarkia e tyre, aftësia për të vendosur qëllime afatgjata, për të parashikuar pasojat e aktiviteteve mësimore dhe për të kapërcyer pengesat për arritjen e qëllimit.

Suksesi (arritjet akademike) i nxënësve në shkollë

Termi arritje akademike është përcaktuar në mënyrë operative si shuma e arritjeve në të gjitha lëndët. Kjo arrihet duke shtuar rezultatet e marra nga nxënësit në të gjitha lëndët gjatë provimit përfundimtar. Mund të përkufizohet si shkalla ose niveli i kompetencës së arritur në punën shkollë dhe akademike dhe matet përmes përvojave të ndryshme të të nxënit, duke përfshirë aktivitetet kurrikulare dhe bashkëkurrikulare (Rajput & Bala, 2023).

Arritjet akademike varen nga faktorë të ndryshëm, si: mjedisi i shtëpisë, lloji i mësimi dhe mësimdhënies në shkollë dhe marrëdhënia me mësuesit dhe bashkëmoshatarët. Trashëgimia dhe faktorët socialë ndikojnë në arritjet e nxënësve dhe luajnë një rol të rëndësishëm.

Faktorët ose aftësitë jo njohëse, janë një grup “qëndrimesh, sjelljesh dhe strategjish” që promovojnë suksesin akademik dhe profesional, si vetë-efikasiteti akademik, vetëkontrolli, motivimi, pritshmëria dhe teoritë e vendosjes së qëllimeve, inteligjenca emocionale dhe vendosmëria.

Motivimi është arsyetimi pas veprimeve të një individi. Hulumtimet kanë gjetur se nxënësit me performancë më të lartë akademike, si motivim dhe këmbëngulje përdorin qëllime të brendshme në vend të atyre të jashtme.

Vetëkontrolli, në mjedisin akademik, lidhet me vetëdisiplinën, vetëregullimin, vonesën e kënaqësisë dhe kontrollin e impulsit.

Aktivitetet e organizuara jashtëshkollë ose aktivitetet kulturore kanë dhënë një marrëdhënie pozitive me performancën e lartë akademike duke përfshirë rritjen e shkallës së frekuentimit, angazhimin në shkollë, notën mesatare, arsimin pas të mesëm, si dhe një ulje të shkallës së braktisjes së shkollës dhe depresionit (Rajput & Bala, 2023).

1.2 Hulumtimet relevante në këtë fushë

Në këtë kontekst është edhe një studim i Erlinda Rita (2016) *Achievement Motivation and Academic Achievement Differences of English Students*, ku kishte për qëllim të zbulonte nëse ka ndonjë ndryshim domethënës në arritjet akademike të nxënësve të shkollave të mesme angleze bazuar në motivimin e tyre të arritjeve. Ky hulumtim përdori dizajnin ex-post facto. Nga analiza e të dhënave duke përdorur statistikën inferenciale t-test për mostra të pavarura me mjetin e analizës statistikore SPSS 18, u konstatua se kishte një ndryshim domethënës në arritjet akademike të klasave të fundit bazuar në motivimin e tyre për arritje. Anasjelltas, nuk ka ndonjë ndryshim domethënës në arritjet akademike të klasave të para bazuar në motivimin e arritjeve të tyre.

Do të thotë se niveli i motivimit të arritjeve nuk ka kontribuar ndjeshëm në nivelin e arritjeve akademike të nxënësve.

Hulumtuesi Barcena (2022) *Study of Achievement Motivation in Relation to Academic Achievement in the Context of Basic Education*, ka eksploruar motivimin e arritjeve të nxënësit në lidhje me performancën akademike në shkollën e identifikuar në rrethin Borbon. Ky studim përdori metodën e anketimit përshkrues. Qasja sasiore u përdor për t'iu përgjigjur të gjitha pyetjeve të mbuluara në këtë studim. Bazuar në gjetjet e studimit, nxënësit e klasave 4, 5 dhe 6 kanë nivel shumë të lartë të motivimit për arritje. Ndërsa, niveli i lartë i motivimit të arritjeve të nxënësit nuk lidhet me performancën e tyre akademike. Ekziston një shkallë e konsiderueshme e variacioneve në nivelin e motivimit të arritjeve kur grupohen sipas niveleve të tyre të notave. Rezultatet nënkuptuan që vlerësimi i motivimit të arritjeve të përmbyllet rregullisht për nxënësit e mesëm për të vlerësuar gatishmërinë e tyre për detyra të reja dhe më të mëdha akademike. Për më tepër, mësuesi i shkollave duhet të përdorë strategji që u mundësojnë nxënësve të përjetojnë, zbulojnë dhe zotërojnë konceptet nëpër disiplina.

Hulumtuesi Ansary Karim (2023) *Study on Achievement Motivation and Academic Achievement of the Higher Secondary School Students*, në hulumtimin e tij zbuloi lidhjen midis arritjeve akademike dhe përshtatjes shkollore të nxënësve të shkollës së mesme të lartë dhe të eksplorojë dallimet domethënëse midis nxënësve meshkuj-femra, rurale-urbane dhe të shkencave të artit në lidhje me përshtatjen e tyre në shkollë. Studiuesi përdori metodën e hulumtimit të llojit të anketës përshkruese për të kryer këtë studim. Gjithsej 1009 nxënës të shkollave të mesme të larta të Bengalit Perëndimor u zgjodhën si kampion nëpërmjet përdorimit të teknikës së kampionimit të grupeve shumëfazore. Një inventar i aftësisë rregulluese të vetë-standardizuar është përdorur nga studiuesi për të mbledhur përgjigjet nga të anketuarit. Gjetjet e këtij studimi treguan se ekziston një korrelacion i rëndësishëm negativ midis arritjeve akademike dhe përshtatjes shkollore të nxënësve të shkollave të mesme të larta. Gjetjet e të tjerëve të këtij studimi zbuluan gjithashtu se ekziston një ndryshim domethënës në përshtatjen e shkollës midis nxënësve meshkuj dhe femra të shkollës së mesme të lartë. Por nuk ka ndonjë ndryshim domethënës midis nxënësve të rrymës rurale-urbane dhe atyre të shkencës së artit të shkollave të mesme të larta në lidhje me përshtatjen e tyre në shkollë.

1.3 Problematika dhe qëllimi i hulumtimit

Duke iu referuar fakteve shkencore të pjesa ku shtjellohen konceptet themelore të hulumtimit dhe të pjesa e hulumtimeve relevante, **problematika** e këtij hulumtimi parashtrohet nëpërmjet pyetjes së mëposhtme kërkimore:

Vallë a ekziston një ndërlidhje në mes suksesit dhe (nivelet të) motivit për arritje të nxënësit të shkollave të mesme shqipe të Shkupit?

Ndërkaq, në kontekst me këtë problematikë, parashtrohet edhe **qëllimi** dhe **objektivat** e këtij hulumtimi. Pra, ky hulumtim ka për qëllim të gjejë dhe analizojë ndërlidhjen potenciale sinjifikante mes motivimit (të brendshëm dhe të jashtëm) dhe suksesit (arritjeve akademike) të nxënësve të shkollave të mesme shqipe të Shkupit, si dhe ka për qëllim të gjejë dallimet potenciale në nivelin e motivimit në varësi nga karakteristikat socio-demografike (gjinia dhe vendbanimi) të këtyre nxënësve.

1.4 Definimi i hipotezave

Në përputhje me problemin dhe qëllimin e parashtuar më sipër, si dhe duke iu referuar konkludimeve të hulumtimeve relevante të potencuara më sipër, që vërtetojnë një ndërlidhje sinjifikante (pozitive apo negative) mes suksesit dhe motivit për arritje tek nxënësve, si dhe dallime potenciale në nivelin e motivit për arritje në bazë të gjinisë dhe vendbanimit, në vijim strukturojmë hipotezat kërkimore:

***H.** Ekziston ndërlidhje mes suksesit dhe motivit për arritje tek nxënësve të shkollave të mesme shqipe të Shkupit*

Hipotezat ndihmëse:

***H1.** Nxënësve të gjinisë mashkullore rezultojnë me nivele më të larta të motivit për arritje përkundër nxënësve të gjinisë femërore*

***H2.** Nxënësve nga vendet urbane rezultojnë me nivele më të larta të motivit për arritje përkundër nxënësve të vendbanimeve rurale*

2. Metodologjia e hulumtimit

2.1 Qasja, variablat dhe instrumentet

Duke iu referuar problematikës, qëllimit dhe objektivave të lartshënuara, për interpretimin e hipotezave dhe për mbledhjen e të dhënave të këtij hulumtimi përdoret qasja apo teknika e anketimit, për faktin që është përdorur pyetësor i standardizuar për nivelin e motivit të arritjes së nxënësve dhe, po ashtu, të njëjtin pyetësor i është shtuar pjesa ku nxënësve të deklarohen suksesin e tyre të vitit të kaluar, si dhe gjininë dhe vendbanimin e tyre. Pra, kemi të bëjmë me anketim me pyetësor standard, edhe atë sipas kategorizimit të variablave si në vijim:

a) **motivi për arritje** -shkallë nga Harter (Harter, 1980). Shkalla përbëhet nga 36 artikuj, 18 për motivimin e brendshëm dhe 18 për motivimin e jashtëm. Pyetjet marrin përgjigje duke zgjedhur përgjigjen në një shkallë

Likert me 5 nivele: 1 - nuk pajtohem fare; 2 - nuk jam dakord; 3 - as dakord, as nuk pajtohem; 4 - dakord; 5 - plotësisht dakord.

Motivimi për të arritur sipas Harter përbëhet nga 3 dimensione, edhe atë: preferenca për detyrat sfiduese të shkollës, në krahasim me detyrat që kryhen me pak përpjekje; të motivuarit nga kurioziteti, në krahasim me dëshirën për të kënaqur mësuesin ose për të marrë një notë të mirë; dhe preferimi i zotërimit të pavarur të materialit, në krahasim me drejtimin nga mësuesi në përvetësimin e materialit.

Koeficienti alfa Krombach nga hulumtimet e mëparshme për shkallën e motivimit të brendshëm është 0.90 dhe për motivimin e jashtëm është 0.78. Në hulumtimin aktual, koeficienti për motivimin e brendshëm është 0.82, ndërsa për motivimin e jashtëm është 0.74. Kurse, nënshkallët për motivimin e brendshëm janë:

1. sfidë, d.m.th. detyra sfiduese në shkollë (6 artikuj);
2. kuriozitet/interes - i motivuar nga kurioziteti (6 artikuj);
3. pavarësia - vetëpërvetësimi i materialit akademik (6 artikuj).

Gama teorike e pikëve në secilën nënshkallë është nga 6 deri në 30. Gama teorike për motivimin e brendshëm varion nga një minimum prej 18 deri në një maksimum prej 90, me një pikë më të lartë që tregon motivim më të lartë të brendshëm.

Nga ana tjetër, nënshkallët për motivimin e jashtëm janë:

1. lehtë, pa mundim - detyra që mund të arrihen me pak përpjekje (6 artikuj);
2. kënaqja e mësuesit - dëshira për të kënaqur mësuesin ose për një notë të mirë (6 artikuj);
3. varësia nga mësuesi – drejtimi nga mësuesi gjatë përpunimit të materialit (6 artikuj).

Po ashtu, edhe këtu gama teorike e pikëve në secilën nënshkallë është nga 6 deri në 30. Gama teorike për motivimin e jashtëm varion nga një minimum prej 18 deri në një maksimum prej 90, me një pikë më të lartë që tregon motivim më të lartë të jashtëm.

b) **suksesi** (arritjet akademike të nxënësve) - kjo variabël ka të bëjë me suksesin që arrijnë nxënësit në shkollë, duke përshkruar atë si nivele pedagogjike edhe atë: dobët, mjaftueshëm, mirë, shumë mirë dhe shkëlqyeshëm. Në këtë rast iu kërkua nxënësve të shkruajnë të arriturat e tyre të vitit të kaluar dhe sipas kësaj nënkuptohet përse në hulumtim janë përfshirë vetëm nxënës të viteve të dyta, treta dhe të katërta.

c) **gjinia** (mashkullore/femrore) - variabël ndihmëse (deklarimi i nxënësit në pyetësor).

ç) **vendbanimi** (urban/rural) - variabël ndihmëse (deklarimi i nxënësit në pyetësor).

2.2 Popullacioni, mostra dhe lokacioni

Duke u bazuar tek përmbajtja semantike e problematikës së hulumtimit, si popullatë në këtë hulumtim janë të rinjtë, kurse si mostër parashtrihen nxënësit e shkollave të mesme të moshës 15-18 vjeçare. Në këtë rast, në hulumtim do të përfshihen mbi 112 nxënës të shkollave të mesme të Shkupit, edhe atë gjimnazit, shkollës teknike, shkollës medicinale dhe shkollës ekonomike, nxënës të viteve të dyta, treta dhe të katërta që ndjekin mësim në gjuhë shqipe. Mostra do të zgjidhet në mënyrë rastësore në varësi nga qasja jonë në shkollë sipas lejes nga udhëheqësia. Hulumtimi zhvillohet në fund të gjysmë vjetorit të parë, gjegjësisht në muajt nëntor dhe dhjetor të vitit 2024.

2.3 Metodat statistikore

Për qëllime të përpunimit statistikor të të dhënave nga instrumentet përdoret softueri statistikor për përpunimin e të dhënave në shkencat humane të IBM - SPSS 20. Sipas përmbajtjes së hipotezave, për interpretimin e tyre përdoren operacionet deskriptive statistikore të mesatareve aritmetike dhe devijimeve standarde duke parashtruar në forma tabelare dhe grafike, si dhe statistikatat konkluzive të korrelacionit të Pearson-it dhe t-test për dallimin e mesatareve aritmetike (Independent sample).

3. Prezantimi i rezultateve

Në këtë pjesë të hulumtimit prezantohen analizat statistikore pas grumbullimit dhe përpunimit të të dhënave nga pyetësi, dhe duke përdorur statistika deskriptive dhe ato konkluzive, interpretohen edhe hipoteza kryesore dhe hipotezat ndihmëse të hulumtimit.

3.1 Karakteristikat e mostrës

Siç u potencua më sipër, qëllimi kryesor i hulumtimit është të analizojë ndërlidhjen e motivit për arritje (të brendshëm dhe të jashtëm) dhe suksesit të nxënësve, si dhe dallimet potenciale në nivel të motivimit në varësi nga karakteristikat socio-demografike (gjinia dhe vendbanimi) të nxënësve të shkollave të mesme shqipe të Shkupit.

Nga gjithsej 112 nxënës të anketuar të shkollave të mesme shqipe të Shkupit, të moshës 15-18 vjeçare, pas grumbullimit dhe përpunimit të të dhënave rezultoi që 70 apo 62.5% prej tyre janë të gjinisë femrore përkundër 42 apo 37.5% të gjinisë mashkullore (Tabela 1).

CENTRUM 23

Tabela 1 Nxënësit e anketuar sipas gjinisë

	Frekuenca	Përqindja	Përqindja valide	Përqindja komulative
Femërore	70	62.5	62.5	62.5
Mashkullore	42	37.5	37.5	100,0
Total	112	100,0	100,0	

Sipas shkollës ku u anketuan nxënësit rezultoi që u anketuan 30 nxënës në gjimnaz, 30 në shkollën teknike, 30 në shkollën medicinale dhe 22 nga shkolla e mesme ekonomike, nxënës të viteve të dyta, treta dhe të katërta që ndjekin mësim në gjuhë shqipe (Tabela 2).

Tabela 2 Nxënësit e anketuar sipas shkollës

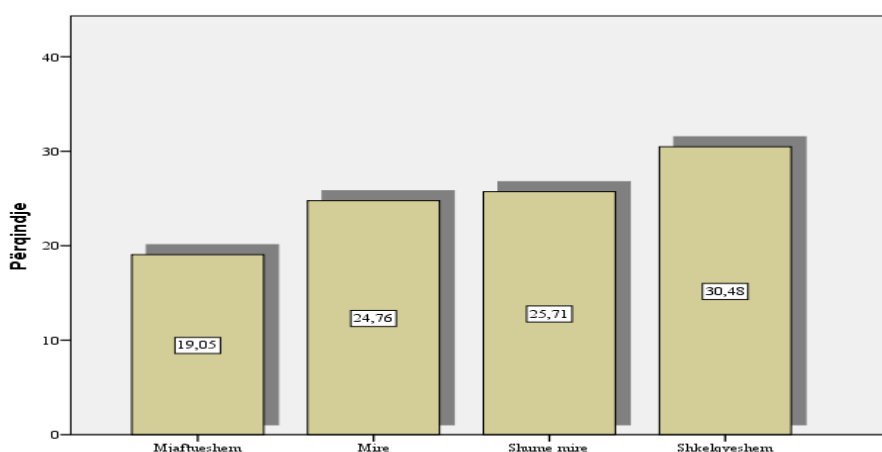
	Frekuenca	Përqindja	Përqindja valide	Përqindja komulative
Gjimnazi	30	26,8	26,8	26,8
Teknike	30	26,8	26,8	26,8
Medicinale	30	26,8	26,8	19,6
Ekonomike	22	19,6	19,6	100,0
Total	112	100,0	100,0	

Sa i përket llojit të vendbanimit, pas përpunimit të të dhënave rezultoi që shumica e nxënësve apo 73% të jenë nga qyteti përkundër 27% nga vendet rurale apo rrethina e Shkupit.

Tabela 3 Nxënësit e anketuar sipas vendbanimit

	Frekuenca	Përqindja	Përqindja valide	Përqindja komulative
Urban	82	73.2	73.2	73.2
Rural	30	26.8	26.8	100,0
Total	112	100,0	100,0	

Pas përpunimit të të dhënave nga pyetësorët rezultoi që mbi 30% (36) të nxënësve të anketuar ishin me sukses të shkëlqyeshëm, 25.7% (30) me sukses shumë të mirë, 24.8% (26) me sukses të mirë dhe 19% (20) me sukses të mjaftueshëm, në vitin mësimor të vitit të kaluar (2023-2024). (Grafiku 1).

Grafiku 1. Përqindjet e nxënësve sipas suksesit në shkollë (arritjeve akademike)

3.2 Shpërndarja e variablave në mostër

Ashtu siç dhe u potencua, si variabël kryesore parashtrohet variabla e motivit për arritje, e cila vlerësohet me shkallën Harter (Harter, 1980), që përbëhet nga 36 artikuj, 18 për motivimin e brendshëm dhe 18 për motivimin e jashtëm. Pyetjet marrin përgjigje duke zgjedhur përgjigjen në një shkallë Likert me 5 nivele: 1 - nuk pajtohem fare; 2 - nuk jam dakord; 3 - as dakord, as nuk pajtohem; 4 - dakord; 5 - plotësisht dakord. Pra, kjo variabël përbëhet prej dy nënshkallëve të motivit të brendshëm dhe të motivit të jashtëm, dhe sipas saj tek Tabela 4 parashtrohen statistikat deskriptive për shpërndarjen dhe llojin e shpërndarjes së kësaj variabla me dy komponenta sipas çelësit metodologjik të Harter (1980).

Tabela 4 Statistikat deskriptive të variablave të motivacionit (brendshëm dhe jashtëm)

		Motivacion i brendshëm	Motivacion i jashtëm
N	Valid	112	112
	Missing	0	0
Mesatare		54,66	60,42
Mediana		54,00	61,00
Moda		54	55
Devijimi std.		5,617	8,511
Skewness		,148	(,417)
Std. Error of Skewness		,236	,236
Kurtosis		(,688)	(,290)
Std. Error of Kurtosis		,467	,467
Minimum		42	40
Maximum		67	75

Motivacioni i brendshëm rezulton me mesatare prej $M=54.66$ ($ds=5.617$), e cila mesatare krahasuar me atë teoriken ($18 \cdot 5 = 90/2 = 45$; $Mt=45$) rezulton më e madhe, që me fjalë tjera mund të themi se motivacioni i brendshëm është mjaft prezent tek nxënësit e anketuar me nivele të larta. Sa i përket motivacionit të jashtëm rezulton me mesatare $M=60.42$ ($ds=8.511$), e cila mesatare krahasuar me atë teoriken ($18 \cdot 5 = 90/2 = 45$; $Mt=45$) rezulton të jetë me e madhe apo me fjalë tjera themi se po ashtu edhe motivacioni i jashtëm është më se prezente në mostrën e nxënësve të anketuar.

Më poshtë, në Tabelën 5 parashtrijmë vlerat për analizën e llojit të shpërndarjes, edhe atë, sipas vlerave të Kolmogorov-Smirnov testit për llojin e shpërndarjes së variablave, rezulton që për $Z = .745$ dhe 1.125 me sinjifikancë prej $sig=.636$ dhe $.159$ apo sinjifikanca jo të rëndësishme për kufirin e parë dhe të dytë të besueshmërisë ($p>0.05$), konstatojmë se variabla e motivacionit (brendshëm dhe jashtëm) nuk shmanget në mënyrë sinjifikante nga shpërndarja normale, prandaj themi se ky variabël ka shpërndarje normale dhe sipas kësaj në vijim për interpretimin e hipotezave do të përdoren statistikatat parametrike konkluzive të korrelacionit të Pearson-it dhe t-test independent sample.

Tabela 5 Kolmogorov-Smirnov testi për llojin e distribuimit të variablave

		Motivacion i brendshëm	Motivacion i jashtëm
N		112	112
Normal Parameters ^{a,b}	Mean	54,66	60,42
	Std. Deviation	5,617	8,511
	Absolute	,073	,110
Most Extreme Differences	Positive	,073	,063
	Negative	(,056)	(,110)
Kolmogorov-Smirnov Z		,745	1,125
Asymp. Sig. (2-tailed)		,636	,159

a. Test distribution is Normal.

3.3 Interpretimi i hipotezave të ndërlidhjes

Siç potencuam edhe më sipër, për interpretimin e hipotezës së ndërlidhjes e cila pohon një ndërlidhje sinjifikante mes motivit për arritje dhe suksesit të nxënësve në shkollat e mesme shqipe të Shkupit, pra, *H. Ekziston ndërlidhje mes suksesit dhe motivit për arritje tek nxënësit e shkollave të mesme shqipe të Shkupit*, tek Tabela 6 parashtrihen vlerat e korrelacionit të Pearson-it.

Tabela 6 Koeficientet e korelacionit të Pearson-it për ndërlidhjet e motivacionit me suksesin e nxënësve

		Motivacion i brendshëm	Motivacion i jashtëm	Suksesi
Motivacion i brendshëm	Pearson Correlation	1	,393**	,394**
	Sig. (2-tailed)		,000	,001
	N	112	112	112
Motivacion i jashtëm	Pearson Correlation	,393**	1	,599**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	112	112	112
Suksesi	Pearson Correlation	,394**	,599**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	,000	
	N	112	112	112

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Sipas vlerave të Tabelës 6 rezulton korelacion i rëndësishëm $R=.394$ me $\text{sig}=.001$ ($p<0.01$), pra të rëndësishëm për kufirin e parë të besueshmërisë mes motivacionit të brendshëm dhe suksesit të nxënësve, apo me fjalë tjera themi se me rritjen e motivacionit të brendshëm rezulton edhe rritja e arritjeve apo suksesit të nxënësve në shkollat e mesme shqipe të Shkupit dhe e kundërta.

Nga ana tjetër, një koeficient korelacioni edhe më të fortë pozitiv parashtrohet mes motivacionit të jashtëm dhe suksesit të nxënësve, pra, $R=.599$ me $\text{sig}=.000$ ($p<0.01$), të rëndësishëm për kufirin e parë të besueshmërisë mes motivacionit të jashtëm dhe suksesit të nxënësve, apo me fjalë tjera themi se me rritjen e motivacionit të jashtëm rezulton edhe rritja e arritjeve apo suksesit të nxënësve në shkollat e mesme shqipe të Shkupit dhe e kundërta.

Sipas koeficientëve rezulton që motivacioni i jashtëm në këtë mostër të nxënësve paraqitet si më determinat i suksesit të nxënësve në krahasim me motivacionin e brendshëm. Pra, nga analizat e mësipërme konstatohet se *H. Ekziston ndërlidhje mes suksesit dhe motivit për arritje tek nxënësit e shkollave të mesme shqipe të Shkupit qëndron dhe verifikohet.*

3.4 Interpretimi i hipotezave të dallimit

Le të analizojmë rezultatet e pohimit se ekzistojnë dallime sinjifikante në nivelin e motivit për arritje në varësi nga gjinia e nxënësit, gjegjësisht, *H1. Nxënësit e gjinisë mashkullore rezultojnë me nivele më të larta të motivit për arritje përkundër nxënësve të gjinisë femërore.* Vazhdojmë analizat me t-test independent sample për gjininë tek Tabela 7.

CENTRUM 23

Tabela 7 Dallimet e mesatareve të motivimit për arritje në varësi nga gjinia e nxënësve

	Gjinia	N	Mean	Std. Deviation	t	Sig.
Motivacion i brendshëm	Femërore	70	55,29	5,968	,777	.185
	Mashkullore	42	53,85	5,081		
Motivacion i jashtëm	Femërore	70	60,49	9,196	1,197	.920
	Mashkullore	42	60,33	7,642		

Duke u bazuar në vlerat e $t=.777$ me $\text{sig}=.185$ ($p>0.05$) për motivin e brendshëm dhe $t=1.197$ me $\text{sig}=.920$ ($p>0.05$) për motivin e jashtëm, konstatojmë se nuk ekzistojnë dallime sinjifikante në nivelin e motivit për arritje (brendshëm dhe jashtëm) të nxënësve të shkollave të mesme të Shkupit në varësi nga gjinia e tyre.

Në vazhdim pasqyrojmë analizat të interpretimit të hipotezave të dallimit H2 e cila pohon se ekzistojnë dallime sinjifikante në nivelin e motivit për arritje në varësi nga vendbanimi i nxënësit, gjegjësisht, *H2. Nxënësit nga vendet urbane rezultojnë me nivele më të larta të motivit për arritje përkundër nxënësve të vendbanimeve rurale*. Vazhdojmë analizat me t-test independent sample për vendbanimin tek Tabela 8.

Tabela 8 Dallimet e mesatareve të motivit për arritje në varësi nga vendbanimi i nxënësve

	Vendbanimi	N	Mean	Std. Deviation	t	Sig.
Motivacion i brendshëm	Rural	30	52,22	5,968	,437	.255
	Urban	82	53,55	5,081		
Motivacion i jashtëm	Rural	30	61,32	9,196	2,711	.020
	Urban	82	64,67	7,642		

Duke u bazuar në vlerat e $t=.437$ me $\text{sig}=.255$ ($p>0.05$) për motivin e brendshëm në varësi nga vendbanimi konstatojmë se nuk ekzistojnë dallime sinjifikante mes nxënësve. Kurse nga ana tjetër sipas vlerave të $t=2.711$ me $\text{sig}=.020$ ($p<0.05$) për motivin e jashtëm, konstatojmë se ekzistojnë dallime sinjifikante në nivelin e motivit të jashtëm për arritje të nxënësve të shkollave të mesme shqipe të Shkupit në varësi nga vendbanimi i tyre, edhe atë, nxënësit me vendbanim në qytet rezultojnë me nivel më të lartë të motivit të jashtëm për arritje ($M=64.67$) përkundër nxënësve me vendbanim në rrethinën e Shkupit me motiv të jashtëm për arritje më të ulët ($M=61.32$). Pra, H1 ndihmëse nuk qëndron, kurse H2 ndihmëse qëndron pjesërisht.

4. Conclusions and recommendations

This study confirms a statistically significant relationship between achievement motivation—particularly extrinsic—and academic success among Albanian-speaking high school students in Skopje. While both

intrinsic and extrinsic motivation contribute positively to academic outcomes, extrinsic factors such as grades, teacher expectations, and external rewards emerged as stronger predictors of student performance. Students who achieve higher academic success are more likely to be driven by these external motivators.

In terms of demographic factors, no significant differences in motivation were observed between male and female students, suggesting that gender does not influence motivational levels in this context. However, a notable difference was found based on place of residence: students from urban areas demonstrated significantly higher levels of extrinsic motivation compared to those from rural areas. This finding highlights the importance of environmental and contextual influences on students' academic engagement and success.

Although the study met its research objectives, it is important to acknowledge limitations such as the collective administration of questionnaires and the modest sample size, which may affect the objectivity and generalizability of results. Future studies should aim for larger, more diverse samples and individualized data collection methods.

Based on these conclusions, the following recommendations are proposed:

Schools should prioritize developing structured programs that enhance both intrinsic and extrinsic motivation. These could include academic awards, student-of-the-month recognition, and peer mentoring programs. Incorporating motivational frameworks into school development plans can help ensure that motivation is not treated as incidental, but as a core factor in student achievement. Institutions should also regularly assess motivational levels through standardized tools and adjust instructional practices accordingly.

Teachers play a central role in fostering motivation in the classroom. Professional development should include training on motivational psychology and differentiated instruction, enabling teachers to identify individual motivational drivers. Teachers should provide regular, personalized feedback, design lessons that allow students to take ownership of their learning, and use praise and recognition not only for high grades but also for effort, creativity, and persistence. Encouraging student voice and choice within the classroom can also increase engagement and ownership.

The involvement of the **parents and families** is crucial in shaping students' long-term academic motivation. Parents should be encouraged to adopt supportive behaviors, such as showing interest in schoolwork, celebrating academic effort, and helping children set realistic goals. Schools can support this through regular communication, workshops, and family engagement events focused on motivation, learning habits, and building a home environment that promotes educational curiosity and resilience.

Given the significant difference in extrinsic motivation between urban and rural students, providing targeted **support for rural students** is essential.

This might include government-supported outreach programs, mobile learning labs, and scholarships to reward academic effort. Rural schools should be equipped with adequate resources, well-trained teachers, and extracurricular opportunities that can enrich the educational experience and motivate students. Creating partnerships between rural schools and urban institutions could also offer mentorship and exposure that broaden students' academic horizons.

Leaders and curriculum planners should ensure that educational content is not only aligned with learning standards but also meaningful and engaging. They should promote learning experiences that are both challenging and connected to students' lives, future careers, and personal interests. Curriculum should include interdisciplinary projects, problem-solving activities, and real-world applications that spark curiosity. Furthermore, school culture should reward innovation, resilience, and collaboration—not just test scores.

Improving student motivation requires a **cross-sector collaboration** as well. Schools should partner with community organizations, universities, and governmental agencies to offer students exposure to diverse career paths, role models, and enrichment programs. Policymakers should include motivation as a measurable target in education reform agendas. Additionally, teacher training colleges should embed motivation theory and practice into their curricula to prepare future educators to deal with diverse learners effectively.

Recensentë:

Prof. dr. Arafat Shabani

Dr. Kujtim Kasami

Bibliografia:

- Ansary, K., Gorain, S. C., & Saha, B. (2023). Attitude towards value-oriented education among undergraduate students. *International Journal of Advanced Education and Research*, 8(1), 17-19.
- Ansary, Karim. (2023). *Study On Achievement Motivation and Academic Achievement of the Higher Secondary School Students*. 1. 1-10.
- Barcena, Merlinda. (2022). Study of Achievement Motivation in Relation to Academic Achievement in the Context of Basic Education. *CERN European Organization for Nuclear Research - Zenodo*.
- Erlinda, Rita. (2016). Achievement Motivation and Academic Achievement Differences of English Students. *Ta'dib*. 18. 57. 10.31958/jtv18i1.278.
- Kundu, M., Saha, B., & Mondal, B. C. (2015). Adjustment of undergraduate students in relation to their social intelligence. *American Journal of Educational Research*, 3(11), 1398-1401.

- Mahato, M., Gayen, P., & Mahato, R. C. (2023a). Relationship between self-efficacy and m-learning of undergraduate students of Purulia district of West Bengal. *International Journal of Research Publication and Reviews*, 4(4), 3219-3222.
- Maslow Abraham (1943) A Theory of Human Motivation" in the journal *Psychological Review*.
- Rajput, P., & Bala, I. (2023). Relationship between educational adjustment and academic achievement among adolescents. *The International Journal of Indian Psychology*, 11(2), 2860-2867.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Roy, S., & Saha, B. (2023). Exploring the self-concept of post graduate level students: a critical study. *International Journal of Research and Review*, 10(1), 372-377. <https://doi.org/10.52403/ijrr.20230141>